

ČO NÁM POVEDALA ANKETA S POLITICKÝMI STRANAMI

V súvislosti s predložením poslaneckého návrhu zákona o ochrane prírody a krajiny do Národnej rady SR, následnými verejnými protestami jeho odporcov a mediálnou kampaňou ministerstva životného prostredia za takzvanú reformu národných parkov sme začiatkom októbra položili politickým stranám na Slovensku k tejto téme niekoľko zásadných otázok. Odpovede sme dostali od siedmich a dnes analyzujeme ich vyjadrenia.

Politickým stranám sme položili nasledujúce otázky:

- Ako chce vaša politická strana systémovo riešiť konfliktný vzťah medzi lesníctvom a ochranou prírody?
- Neobáva sa vaša politická strana, že schválením návrhu novely zákona 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, dôjde k zásadnému poškodeniu záujmov vidieckeho obyvateľstva, ktoré je majoritnou komunitou tejto krajiny?
- Ako chce vaša strana optimalizovať využívanie funkčného potenciálu lesov v krajine?
- Ako chce vaša strana stimulovať finalizáciu spracovania a oživenia spotreby výrobkov z dreva ako obnoviteľnej, ekologickej a univerzálne využiteľnej suroviny?
- Súhlasíte s tým, aby zákony týkajúce sa správy krajiny a ochrany prírody boli prijímané ústavnou väčšinou?

Otázkami, týkajúcimi sa lesného hospodárstva a ochrany prírody, bolo oslovených 9 parlamentných a 7 mimoparlamentných strán. Na otázky odpovedali zo strán pôsobiacich v parlamente Hlas SD, OĽaNO, Republika a ŽIVOT – NS; z mimoparlamentných Aliancia, KDH a SNS. Potvrdil sa fakt, že lesníctvo a s ním súvisiace sektory, ktoré sú hlavným prostriedkom pre ochranu a citlivé využívanie lesného bohatstva, zvyšovaniu biodiverzity a zlepšovaniu zdravého rázu krajiny, sú na Slovensku aj napriek pripravovanej Stratégii lesného hospodárstva EÚ do roku 2030 a Stratégii EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030 politiky a spoločensky nedocenené.

SYSTÉM ZALOŽENÝ NA PRÍKAZOCH, REŠTRIKCIÁCH A SANKCIÁCH JE DLHODOBO NEUDRŽATELNÝ

Všetky reagujúce politické strany potvrdili existenciu mimoriadne vážneho konfliktu medzi lesníctvom a ochranou prírody. Päť z nich považuje súčasnú deľbu kompetencií medzi ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka a ministerstvom životného prostredia za správnú. Otázne je, či najlepším prostriedkom na riešenie konfliktov je prijímanie a uplatňovanie sektorových stratégií a programov (Hlas SD), pri plnení ktorých viazne medzisektorová spolupráca a ktoré doteraz nepreukázali svoj efekt v zlepšujúcom sa stave krajiny.

Správny je ale ich návrh integrácie programov starostlivosti o chránené územia a programov starostlivosti o les do jedného celku, čo je však pri súčasnej deľbe kompetencií ťažko predstaviteľné. K vyriešeniu konfliktu rovnako neprispieje ani takzvaná reforma národných parkov, ktorá je doteraz prezentovaná len prechodom správy majetku štátu na správy národných parkov, ktoré sa stanú právnickými osobami (OĽaNO).

Predstava, že konflikt medzi lesníckou a ochranárskou obcou je možné vyriešiť jednoznačným vymedzením kompetencií tak, aby sa odlišili hospodárske lesy od národných parkov a dohodnuté pravidlá v nich akceptovala celá spoločnosť, vrátane lesníkov a ochranárov (OĽaNO), je ťažko realizovateľná, lebo tzv. zosúladenie legislatívy lesného hospodárstva a legislatívy ochrany prírody prijaté v minulom volebnom období tento konflikt neodstránilo (Hlas SD), ale prehĺbilo.

Systém založený na príkazoch, reštrikciách a sankciách je dlhodobo neudržateľný. Nemôže nikdy nahradiť konštruktívnu spoluprácu na báze obojstrannej výhodnosti. Zásadou by mala byť "nie kto z koho", ale „za“ a nie „proti“. V tomto

zmysle chcú strany KDH a ŽIVOT – NS konflikt lesníctva a ochrany prírody systémovo riešiť vytvorením spoločného ministerstva, spoločných orgánov štátnej správy, vypracovaním jednotného zákona o lesoch a ochrane prírody a krajiny.

MUSÍ PLATIŤ: O KOĽKO REGIÓN OBERÁM, TOLKO MU VRÁTIM

Na otázku, či novelou zákona 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, dôjde k zásadnému poškodeniu záujmov vidieckeho obyvateľstva strany okrem OĽaNO priamo či nepriamo odpovedali ÁNO. Vo svojich stanoviskách zdôrazňovali, že:

- okrem lesníkov a ochranárov dnešný stav komplikuje život najmä obyvateľom dotknutých regiónov (Aliancia),
 - súčasné vedenie ministerstva životného prostredia koná bez dôsledného vyhodnotenia dopadov politických rozhodnutí na bežných občanov žijúcich najmä na vidieku (Hlas SD),
 - celková stratégia reformy národných parkov, zdá sa, že ide o jedno z mnohých rýchlo ušitých dočasných riešení (KDH),
 - samotní predkladatelia nemajú znalosť o reálnych sociálnych vplyvoch (Republika),
 - prijatím takto nekompetentnej novely zákona by zásadne došlo k poškodeniu vidieka a záujmov jeho obyvateľov (SNS),
 - na to doplatia práve ľudia žijúci na vidieku a ľudia pracujúci v lesoch a pre lesy (ŽIVOT – NS),
- Strana OĽaNO naopak tvrdí, že novela zákona priniesie prospech predovšetkým pre miestnych obyvateľov. „V národných parkoch, v ktorých je ochrana prírody nadradená nad ostatné činnosti, sa rozvoj infraštruktúry za-

meria prednostne na tzv. mäkký turizmus. Odvoláva sa na „Plán obnovy a odolnosti SR“, v ktorom je na tento účel vyčlenených 16 miliárd eur v rámci opatrení na adaptáciu regiónov na zmenu klímy“.

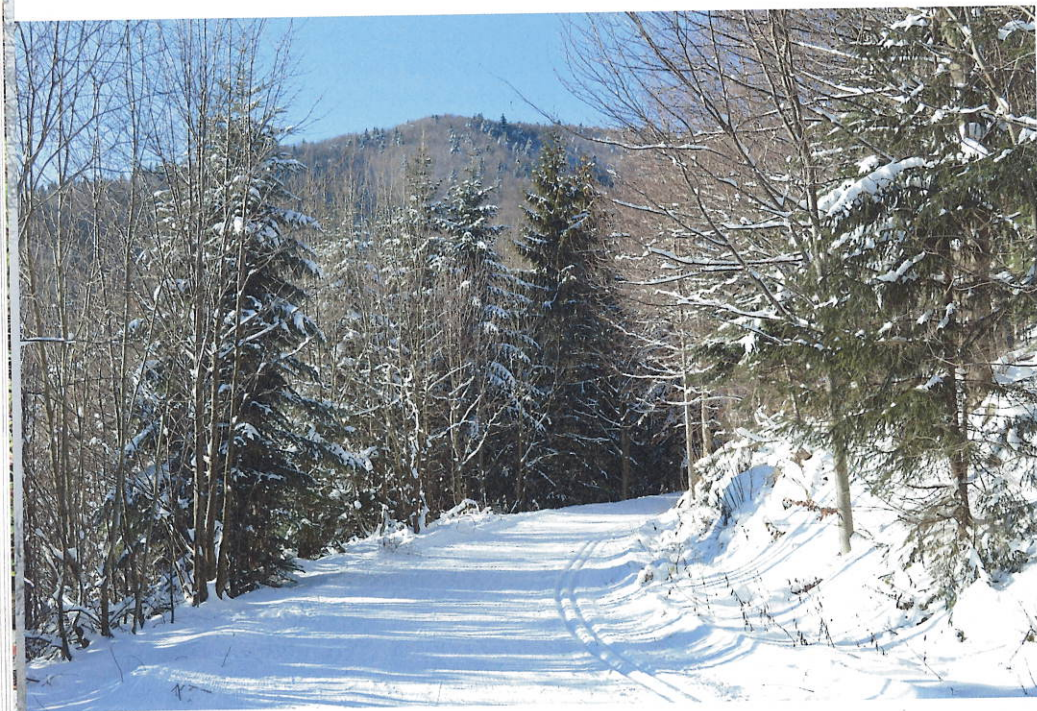
Priam groteskne pôsobí skutočnosť, že prostriedkami, ktoré by mali byť určené na zachovanie všetkých lesov v dobrom zdravotnom stave, aby si zachovali svoju funkciu z hľadiska ochrany biodiverzity a klímy (stratégia EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030) sa idú použiť práve proti tomuto cieľu, na kompenzáciu strát občanom a obciam, spôsobených vytvorením 50% bezzásahových lesov na území národných parkov, čo s adaptáciou na zmenu klímy nemá nič spoločné.

A pritom doteraz nie sú známe odborné analýzy potreby výšky zdrojov na krytie tzv. rozvojových projektov, oprávnenosť žiadateľa, cieľové skupiny, výška podpory, druh podpory (projektová, priama), riadiaci orgán a mechanizmus ich schvaľovania. Musí platiť: o koľko región oberám, toľko mu vrátim.

POLITICKÉ STRANY, KTORÉ RIADIA KRAJINU, MUSIA REŠPEKTOVAŤ ZÁUJMY MAJORITNEJ KOMUNITY, ŽIJÚCEJ NA VIDIEKU

Odpovede politických strán na otázku optimálneho využívania funkcií lesov v krajine sú poznačené spoločensko-politickou atmosférou, vyvolanou novelou zákona o ochrane prírody a krajiny. Súčasne to aj signalizuje, že politické strany nedisponujú skutočnými odborníkmi či profesionálnymi tímami na problematiku les v krajine a jeho funkcie pre spoločnosť.

Zdá sa, že politické strany (česť výnimkám), skôr využívajú všeobecné alebo populistické frázy ekoaktivistov, čo však nevedie k reálnym strategickým riešeniam, využiteľným v praktickej politike. Preto, z odpovedí mnohých politických strán nie je celkom jasné, čo si predstavujú pod pojmom funkcie lesov a ako má byť využitý potenciál lesa v celej svojej šírke v súlade s požiadavkami verejnosti na les.

Myšlienka, že „Slovensko potrebuje prijať víziu rozvoja lesnícko-drevárskeho sektora na Slovensku, ktorý nebude na úkor chránených území a ochrany prírody“ (OĽaNO) nesvedčí o poznaní moderného prístupu k využívaniu ekosystémových služieb. Ochrana prírody, ako zásobáreň pôvodnej biodiverzity, je spolu s ochranou vody, pôdy, vzduchu (klímy) a ochranou krajiny dôležitou funkciou lesov v celospoločenskom záujme. Rovnako ako produkčná funkcia lesa vyúsťujúca do surovín, produktov, tovarov a služieb spoločne naplňajú ekologicko-ekonomicko-sociálne požiadavky ľudstva.

Správne sa konštatuje, že „podklady a analýzy pre základné politické rozhodnutia o využívaní funkčného potenciálu lesov by mali pripravovať uznávané odborné inštitúcie.“ (Hlas SD). No v tejto súvislosti treba pripomenúť, že problematika funkcií lesa v krajine je už riešená vo viacerých vedecko technických projektoch napr. „Výskum, klasifikácia a uplatňovanie funkcií lesa v krajine“ *LVÚ Zvolen 2009*. Len ich treba v centrálnach politických strán sledovať, poznať a zaoberať sa nimi.

Rešpektovanie významu lesa v krajine a jeho dôležitosť pre celú občiansku spoločnosť, vyža-

duje určiť, ktoré funkcie lesa sú dôležité pre občiansku spoločnosť a ktoré ekosystémové služby sú prioritné. Funkčná typizácia lesných území vyvolá súbežne aj zmenu súčasného systému kategorizácie lesov (lesy hospodárske, ochranné a osobitného určenia). Táto zmena je nutná, lebo toto členenie už nie je v súlade s reálnou praxou, najmä s požiadavkami verejnosti na les.

Funkčná typizácia lesných území a nová kategorizácia lesov vyvolá potrebu zmeniť spôsob starostlivosti o lesy. Preto je nutné definovať aj spôsoby starostlivosti o jednotlivé kategórie lesov, s osobitným zreteľom na uplatňovania „prírode blízkeho obhospodarovania lesov“. Ak chcú politické strany riadiť tak zložitý proces ako je využitie funkcií lesa pre naplnenie záujmov a požiadaviek celej spoločnosti musia skutočne využívať odborné (profesionálne) tímy, a nemôžu pracovať s emocionálne ladenými záujmami úzkej skupiny ekoaktivistov, ako je to v súčasnosti. Politické strany, ktoré riadia krajinu, musia rešpektovať záujmy majoritnej komunity, žijúcej na vidieku. Inak ich rozhodnutia budú viesť do slepej uličky.

AKO ĎALEJ S DREVOM? IBA FRÁZY

Výsledky ankety ukazujú, že tie strany, ktoré sa unúvali s odpoveďami aj na otázku o prípadných stimuloch finalizácie dreva na Slovensku, už akú-takú skúsenosť s touto témou majú. Regujú však skôr „overenými frázami“, ktoré sa v tejto súvislosti už vo verejnej i odbornej dis-

kusii niekedy objavili – napr. Hlas SD sa odvoláva na projekt GREENWOOD, na ktorom v rokoch 2015-2019 spolupracovalo NLC vo Zvolene s Technickou univerzitou vo Zvolene, ktorý ale nerieši finalizáciu dreva v produktoch s vyššou pridanou hodnotou, poprípade OĽaNO sa odvoláva na pripravovaný Národný lesnícky program, ktorý ale (logicky) viac pozornosti venuje hospodárskemu využívaniu lesov a ich efektívnemu využívaniu, než finalizácii dreva a ostatné strany sa obmedzili len na frázy o nevyhnutnosti využívania drevnej hmoty na Slovensku a podpore domácich spracovateľov dreva.

Aj z týchto vyjadrení sa dá vycítať aká-taká snaha o porozumenie téme, no tá je taká komplexná, že si naozaj vyžaduje „celého človeka“ a nie iba všeobecné konštatovania neutešeného status quo.

CELOSPOLOČENSKÁ DOHODA = ZJEDNOTENIE VEREJNOSTI NA RACIONÁLNYCH PRINCÍPOCH

Na otázku, či politické strany súhlasia s tým, aby zákony týkajúce sa správy krajiny a ochrany prírody boli prijímané ústavnou väčšinou, iba Aliancia a OĽaNO nevidia dôvod na to, aby tomu tak bolo. Ostatné politické strany sa zhodujú na tom, že „tak dôležité témy by mali byť podporené naprieč politickým spektrom, koaličnými a opozičnými stranami vychádzajúc z reálnej, odbornej diskusie“ (Republika).

Alebo inak povedané, „príroda a jej schopnosť poskytovať pri jej rozumnom obhospodarovaní ekosystémové služby pre celú občiansku spoločnosť a nie len pre vybrané skupiny obyvateľstva, si zaslúži, aby sme jej ochrane a využívaniu venovali maximálnu pozornosť a aby sme spoločne a zodpovedne pristupovali k riešeniu výziev a problémov s ňou spojených“ (HLAS SD).

A to je to kľúčové slovo – spoločne, teda na základe celospoločenskej dohody, dosiahnutej po odbornej diskusii. Tak ako to od svojho vzniku pred dvoma rokmi opakovaně navrhuje politikom odborná platforma Zachráňme lesné bohatstvo Slovenska. Verejnosť je podľa odborníkov nutné zjednotiť na racionálne definovaných princípoch. Len tak je možné dosiahnuť celospoločenskú dohodu, ktorá nebude vyhranene ani ochránárska, ani lesnícka a ani drevárska. Problematiku záchranu lesov je preto podľa odbornej platformy potrebné vnímať odborne, nadrezortne a nepoliticky a tak je nevyhnutné ju aj presadzovať.

redakcia